

Vaasan Kiltatalo

suojeluskuntajärjestön perinteen vaalijana sekä maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen yhteistyön toteuttajana

■ TEKSTI: ILKKA VIRTANEN

Vaasan suojeluskunnan Valkolinna

Vaasan (suomalainen) suojeluskunta toimi kaksi ensimmäistä vuosikymmentä vuokratiloissa, kunnes se talvisodan alla 1939 sai käyttöönsä omat, suojeluskunnalle varta vasten suunnitellut tilat. Arkkitehti **Viljo Revellin** suunnittelema moderni funkkistyylinen betonirakenteinen suojeluskuntatalo nousi Vaasan ydinkeskustan tuntumaan rautatieaseman läheisyyteen. Valkoiseksi maalattu rakennus sai nimekseen Valkolinna. Rakennuksessa oli toimitilat paitsi Vaasan Suojeluskunnalle myös lotille, erillisiä kokoustiloja sekä tykkihalli.

Valkolinnan käyttö maanpuolustustarkoitukseen jäi lopulta kuitenkin vähäiseksi ja lyhytaikaiseksi. Edessä oli viisi vuotta kestänyt sota-aika, jolloin miehet olivat suuren osan ajasta rintamalla. Kotirintamalla toimivat suojeluskuntalaiset ja lotat luonnollisesti käyttivät taloa. Tärkeän käyttäjäryhmän muodostivat myös sotilaspojat, joille talo oli tukikohtana heidän sotilassairaalan lähetti- ym. toiminnassaan. Jatkosodan aikana Vaasassa toimi kaupungin ilmapuolustusta varten perustettu 53. raskas it-patteri, jossa valvonta- ja tähyystehtävät olivat pääosin sotilaspoikien tehtävänä, varsinaista sotilashenkilöstöä oli hyvin vähän.

Tämä oli mahdollista, koska Vaasaa ei jatkosodassa lopulta pommitettu lainkaan, toisin kuin talvisodassa, jolloin Vaasa koki tuhoisat pommitukset.

Vaasan suojeluskunta koki syksyllä 1944 saman kohtalon kuin suojeluskuntajärjestö kaikkine osatoimintoineen (suojeluskunnat, Lotta Svärd ja sotilaspojat) kokonaisuudessaan, se lakkautettiin rauhanehtojen perusteella. Suojeluskunnan omaisuus onnistuttiin kuitenkin pääosin pelastamaan siirtämällä se tarkoitusta varten perustetun yleishyödyllisen säätiön, Vaasan Huolto- ja Kulttuurisäätiön nimiin.

Huolto- ja Kulttuurisäätiö ei kuitenkaan onnistunut järjestämään hienolle talolle alkuperäiseen tarkoitukseen liittyvää toimintaa vaan pani sen yleiseen myyntiin. OTK osti kiinteistön ja perusti tiloihin lihanjalostustehtaan. Toiminta loppui aikanaan, ja alkoi vähitellen kiinteistön alennustila kohti lopullista tuhoa. Eräs rakennusliike osti kiinteistön tarkoitukseensa purkaa talo ja rakentaa tilalle asuntoja. Riitaisa aika talon suojeluhankkeineen, valituksineen ja rakennusliikkeen konkurssineen piti rakennuksen vuosikaudet tyhjillään. Ilkivallasta ja muista syistä johtuen rakennus rapistui vähitellen käyttökelvottomaksi ja johti sen purkamiseen. 2010-luvulla tontille nousi viimein kaksi kahdeksankerroksista kerrostaloa. Valkolinna elää enää vain taloyhtiöiden nimissä: asunto-osakeyhtiöt Vaasan Valkolinna ja Vaasan Majuri.

Vaasan Kiltatalon perustaminen

Vaasan Kiltatalo on alun perin 12 vaasalaisen vapaaehtoista maanpuolustustyötä tukevan järjestön rakentama ja ylläpitämä kokoontumispaikka meren rannalla Vaasan Gerbyssä. Rakennushankkeen aktiivisena koordinoijana 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa toimi Österbottens Försvargille - Pohjanmaan Maanpuolustuskilta rf ja sen silloinen puheenjohtaja kanslianeuvos **Holger Strandberg**. Sotaveteraanit kytkeytyivät voimakkaasti mukaan hankkeeseen, koska kanslianeuvos Strandberg toimi samanaikaisesti myös Vasa Krigsveterandistrikt – Vaasan Sotaveteraanipiiri rf:n puheenjohtajana. Hankkeelle asetettiin johtokunta, jossa olivat edustettuna vaasalaiset vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt ja puolustusvoimat.

Gerbyssä, Solasaarentien päässä sijaitseva ranta-alue, jolle Kiltatalo pystytettiin, on laajuudeltaan n. 5 000 m² ja kuului ennen vuotta 2000 puolustusvoimille. Vaasalaiset joukko-osastot Jääkäripataljoona 1 (1957 alkaen Pohjanmaan jääkäripataljoona) ja Vaasan rannikkopatteristo olivat käyttäneet aluetta harjoittelu- ja leirialueenaan. Nykyisin maa-alueen omistaa Vaasan kaupunki. Kiltatalorakennus puolestaan omaa merkittävän aseman vaasalaisessa maanpuolustushistoriassa. Talo toimi alkuaan Vaasan suojeluskunnan hallinnoiman Paukkulan ampumaradan paviljonkina Purolan kaupunginosassa. Suojeluskuntajärjestön lakkauttamisen yhteydessä talon omistus siirtyi Vaasan Huolto- ja Kulttuurisäätiölle ja Vaasan Ampujat ry:lle. Ampumaradan käyttö kuitenkin lopetettiin 1980-luvulla asutuksen levittyä aivan sen tuntumaan. Myös ampumaradan paviljonki jäi vaille käyttöä ja uhkasi tuhoutua. Kiltatalo-hankkeen käynnistyttyä Vaasan Huolto- ja Kulttuurisäätiö lahjoitti paviljonkirakennuksen v. 1988 talohanketta valmistelevalle toimikunnalle. Talon hirsinen runko siirrettiin nykyiselle paikalleen v.1989. Talon siirto ja käyttökuntoon saattaminen toteutettiin lahjoitusvaroin ja vapaaehtoistyöllä. Rakennustöistä vastasivat pääosin vaasalaiset sotaveteraanit runsaan 19 000 tunnin työpanoksella. Talon käyttöönotto tapahtui toukokuussa 1991. Kuvanveistäjä **Tea Helenelund** muotoili Kiltatalosta reliefin, jota mallina käyttäen valmistettiin plaketteja: kullattuja, hopeoituja ja pronssisia. Näitä myymällä kerättiin varoja hankkeen rahoittamiseksi.

Alueelle valmistui lisäksi v. 1997 hirsinen varastorakennus, joka siirrettiin Jurvan Närvijoelta. Rakennuksen lahjoitti rouva **Gunvor Lattunen**. Alueen rannassa sijaitsevan rantasaunan omistanut Vaasan Päällystöyhdistys ry lahjoitti saunan v. 1999 Kiltataloa ylläpitävälle yhdistykselle.

Valmistuttuaan Kiltatalo siirtyi alun perin tehdyn sopimuksen mukaisesti puolustusvoimien omistukseen, ja sen hallinnointia varten perustettiin Vaasan Kiltatalo – Gillenas Hus i Vasa -niminen yhdistys. Maa-alueen ja Kiltatalo-rakennuksen siirryttyä valtion ja kaupungin välisissä kiinteistöjen vaihtokaupoissa Vaasan kaupungin omistukseen yhdistys rekisteröitiin. Vaasan Kiltatalo – Gillenas Hus i Vasa ry osti Vaasan kaupungilta alueella sijaitsevat rakennukset muodolliseen kauppahintaan vuonna 2001. Tosiasiallisesti Kiltatalon olivat kustantaneet jo 10 vuotta aikaisem-

min yhdistyksen jäseninä olevat vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt lahjoitusvaroin ja talkoovoimin. Tontti jäi kaupungin omistukseen, ja Kiltatalo on tontilla vuokralla. Kaupunki on ollut osaltaan Kiltatalo-yhteisölle myötämielinen, joka ilmenee mm. siten, että pitkäaikaiseen vuokrasopimukseen perustuva vuokra on lähes nimellinen.

Vaasan Kiltatalon nykytila

Vaasan Kiltatalo on edelleen pääosiltaan hyvässä kunnossa ja sopii hyvin kokous-, koulutus-, virkistys- ja juhlaikäyttöön. Ylläpidosta sekä huolto- ja korjaustöistä ovat vastanneet jäsenjärjestöjen edustajat talkooperiaatteella. Merkittävää työvoimatukena on saatu mm. Vaasan ammattiopisto Vamian opiskelijoiden työharjoittelukohteena. Materiaalista tukea on saatu monilta yrityksiltä joko lahjoituksina tai huomattavien alennuksin. Investointeja ovat tukeneet eri säätiöt.

Pääsalissa on pöydin ja tuolein varustetut tilat 40 hengelle. Tilassa on myös takkanurkkaus. Keittiötilassa on liesi-uuniyhdistelmä, jääkaappi, astianpesukone, mikroaaltouuni ja kahvinkeitin. Viime aikojen merkittäviä investointeja ovat olleet 2010-luvun alussa toteutettu saunasaaston peruskorjaus ja uudistaminen nykypäivää vastaavaksi. Tärkeä investointi oli myös Kiltatalon liittäminen kaupungin vesijohtoverkostoon. Alkuvuosina Vaasan rannikkopatteristo toimitti veden säiliöillä talolle. Ilmalämpöpumpun hankinnalla tavoitellaan sähkölämmitteisen talon lämmityskustannusten alentamista ja miellyttävää sisäilmaa eri säillä. Vuonna 2020 uusittiin talon kaikki ikkunat sekä terassille johtava ovi. Kesällä 2022 on uusittu talon merenpuoleisen julkisivun laudoitus. Pääsalin kalusto on uusittu ja astiastoa on täydennetty erityisesti juhlaikäyttöä ajatellen. Laaja ulkoalue grillausmahdollisuuksiineen, rantoineen ja rantasaunoineen tuo erityisesti kesäaikaan talon käytölle merkittävää lisäarvoa.

Vaasan Kiltatalo – Gillenas Hus i Vasa ry:n jäsenyhdistykset

Perustajajäsenet

J. Rintasen ampumaurheilun tuki ry

Merenkurkun Kilta ry

Vaasan Kiltapiiri – Vasa Gillendistrikt ry

Vaasan Päällystöyhdistys ry

Vaasan Reserviläiset ry

Vaasan Reserviupseerikerho ry

Vaasan Reserviupseeripiiri – Vasa Reserofficedistrikt ry

Vaasan Rintama- ja sotaveteraanit - Vasa Front- och krigsveteraner ry

Vaasan Suomalainen Klubi ry

Vaasan Upseerikerho ry (lopettanut toimintansa)

Vasa Reservofficersklubb rf

Österbottens Försvargille – Pohjanmaan Maanpuolustuskilta rf

Myöhemmin liittyneet jäsenet

Pohjanlahden Laivastokilta ry

Pohjanlahden Merivartiokilta ry

Vaasan Lottaperinneyhdistys – Lotta Traditionsförening i Vasa ry